

Alina BALCZYŃSKA-KOSMAN

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Oblicza partycypacji kobiet w systemach medialnych i w zawodzie dziennikarskim – wymiar europejski

Streszczenie: Partycypacja kobiet w przestrzeni publicznej, zarówno politycznej, jak i medialnej może przybierać różne wymiary. Bez względu jednak, czy aktywność kobiet dotyczy działań w dziedzinie polityki, czy mediów, często jest ona wyrazem ich walki o równouprawnienie i o własną podmiotowość. W tekście ukazane zostały wybrane aspekty dotyczące uczestnictwa kobiet w systemach medialnych w Europie. Celem artykułu było wskazanie na zjawisko dysproporcji w awansie zawodowym kobiet w organizacjach medialnych i utrzymujące się stereotypy dotyczące płci. W tekście zdefiniowane zostały podstawowe pojęcia, przedstawiono różnice w skali aktywności kobiet w systemach medialnych w Europie i omówiono główne wskaźniki partycypacji kobiet w mediach w świetle raportów Europejskiego Instytutu ds. Równości Kobiet i Mężczyzn. W zakończeniu zwrócono uwagę na potrzebę tworzenia właściwych wzorców awansu zawodowego w mediach, jako integralnej części polityki równości płci w Europie.

Słowa kluczowe: system medialny, partycypacja kobiet, polityka równości płci

Partycypacja kobiet w przestrzeni publicznej, zarówno politycznej, jak i medialnej może przybierać różne wymiary. Bez względu jednak czy aktywność kobiet dotyczy działań w dziedzinie polityki, mediów czy choćby nauki, często jest ona wyrazem ich walki o równouprawnienie i o własną podmiotowość. Niniejszy tekst jest próbą ukazania wielowymiarowości partycypacji kobiet w przestrzeni publicznej, obejmującej uczestnictwo kobiet w systemach politycznych i medialnych w Europie. Główny problem badawczy tekstu koncentruje się wokół przedstawienia skali aktywności kobiet w systemach politycznym i medialnym, a zwłaszcza w zawodzie dziennikarskim. Celem artykułu jest również wskazanie, przy rosnącej roli kobiet w mediach, na zjawisko dysproporcji w awansie zawodowym kobiet w redakcjach prasowych i wciąż jeszcze utrzymujące się stereotypy dotyczące płci. Skutkują one

najczęściej brakiem pełnej reprezentacji kobiet w organizacjach medialnych i słabą obecnością pań w przekazach poświęconych problematyce społeczno-politycznej. Podjęta powyżej problematyka wymaga na wstępie zdefiniowania pojęć.

„System” jako kluczowa kategoria definiowania w nauce

System traktowany jako uporządkowany wewnętrznie układ elementów wzajemnie ze sobą powiązanych i oddziałujących na siebie, tworzących określoną strukturę – to jedna z podstawowych kategorii w naukach humanistycznych odnosząca się do szeregu zjawisk i działań społecznych. Wokół istoty systemu w literaturze przedmiotu funkcjonuje wiele zróżnicowanych stanowisk. Podstawowe trudności w zdefiniowaniu takich pojęć jak: „system społeczny” czy „system polityczny” wynikają przede wszystkim z nadużywania tych terminów na oznaczenie wszystkich zbiorów stosunków społecznych dających się stwierdzić empirycznie. Po drugie, samo pojęcie „polityki” i jej cech jest różnorodnie ujmowane w zależności od aktualnych potrzeb badawczych. Jeśli przez system społeczny rozumie się całokształt względnie trwałych stosunków pomiędzy podmiotami, które dążą za pośrednictwem walki lub współpracy w oparciu o uznane wartości i normy do realizacji swoich potrzeb i interesów – wówczas widać, że pojęcie to obejmuje wiele różnych desygnatów. Może bowiem odnosić się do społeczeństwa ujętego w sposób całościowy, ale i do funkcjonujących w jego ramach podsystemów np. politycznego lub partyjnego. Pojęcie „systemu” najczęściej jest związane z określonymi dziedzinami działań ludzkich o charakterze komunikacyjnym w sferze polityki, ekonomii, kultury. Systemowy sposób ujmowania rzeczywistości pozwala zwrócić uwagę na wielowymiarowość faktów, zjawisk i procesów społecznych, powiązanych siecią zależności wewnątrz samego systemu, jak i poza nim. Podejście to wskazuje na szczególnie skomplikowany charakter układu społecznego i wysoki stopień jego złożoności w porównaniu do innych systemów. Sedno myślenia systemowego sprowadza się do tezy, że zmiana jednego elementu systemu prowadzi do zmiany całej jego struktury wraz z otoczeniem. Ponadto, ujęcie systemowe pozwala zwrócić uwagę na postrzeganie zjawisk w relacjach z innymi faktami, zjawiskami czy procesami społecznymi. Marian Golka do najważniejszych cech myślenia systemowego zalicza: określanie zjawisk w relacji do czasu i sytuacji, badanie

obiektów jako całości posiadających granice, rozpoznawanie powiązań między elementami struktury oraz między systemem a jego otoczeniem (Golka, 1992, s. 44–45). Rozumowanie systemowe według M. Golki to także przekonanie o różnorodności i złożoności systemu oraz wiara, że choć cechy całego układu wynikają z jego elementów składowych i na odwrót właściwości składników są determinowane przez system jako całość, istota tych relacji nie jest jednoznaczna. Mimo to zwolennicy teorii systemowej traktują rzeczywistość w sposób zunifikowany, mając jednak świadomość różnic między systemami, ich elementami i charakterem powiązań. W nawiązaniu do powyższego podejścia z kolei pojęcie „systemu politycznego” może być traktowane jako podsystem globalnego systemu społecznego oraz jako model organizacji społeczeństwa. Drugie stanowisko wskazuje jednocześnie na kilka wariantów definiowania systemu politycznego. Pierwszy z nich ujmuje jednostkowe organizacje społeczeństwa takie jak: państwo, partie polityczne, organizacje społeczne, stowarzyszenia w określone ramy organizacyjne. Wariant drugi dotyczy politycznej organizacji społeczeństwa rozumianej jako ogół sposobów kierowania i zarządzania ludźmi, zmierzających do realizacji celów politycznych przez takie podmioty jak parlament, rząd, partie polityczne. Trzeci wariant traktuje organizację polityczną jako całość uporządkowanych wartości, norm i ról politycznych stanowiących o porządku życia politycznego. W czwartym wreszcie znaczeniu polityczną organizację społeczeństwa można pojmować w kategoriach otwartego systemu, w którym rolę pierwszoplanową odgrywa państwo dysponujące władzą i pozostałymi podsystemami. W tak rozumianej organizacji politycznej system skoncentrowany jest na kontroli i koordynowaniu spraw związanych z zasobami. Z kolei Stefan Rittel zauważa, że system polityczny to układ, w którym po jednej stronie znajduje się człowiek, a po drugiej system wyrażający najszerszy kontekst, w którym ocenia się zjawiska polityczne (Rittel, 1989, s. 98). Proces zachodzący pomiędzy tymi stronami określa mianem komunikacji. Choć pojęcie „systemu politycznego” jest dobrze zbadane, jednoznaczne zdefiniowanie tego terminu jest trudne ze względu na liczne ujęcia. Pomimo szeregu różnic większość definicji określa system polityczny jako złożoną strukturę, pełniącą szereg funkcji, związaną ze sferą władzy, składającą się z formalnych i nieformalnych instytucji politycznych i nadającą życiu politycznemu zorganizowaną formę. Ponadto definicje systemu politycznego ujmują to pojęcie jako kategorię ontologiczną (system jako byt istniejący obiektywnie w rzeczywistości) lub kategorię metodologiczną (system jako konstrukcja badawcza).

Wymiary uczestnictwa kobiet w systemach „politycznym” i „medialnym”

Zmiany dokonujące się w systemie społecznym i politycznym warunkują przeobrażenia w ramach systemów medialnych, w obrębie których funkcjonują. Układy medialne zasadniczo odzwierciedlają system społeczny, a w jego ramach określone podsystemy na przykład polityczny czy ekonomiczny. Narodowe systemy medialne nie istnieją w próżni, a współzależność ich funkcjonowania z systemem politycznym państwa jest bardzo wyraźna. Niektórzy badacze mediów czasami nawet zwracają uwagę na zbyt silną kontrolę systemu społeczno-politycznego i skalę wpływu mediów, określając to zjawisko mianem nadwładzy lub piątej władzy mediów. Systemy medialne rozumiane jako zespoły mediów masowych działających w społeczeństwach narodowych, w różnych sektorach takich jak prasa, radio, telewizja i nowe media mogą przybierać liczne warianty, jednocześnie stanowiąc centralną część systemów komunikowania masowego. Jak zauważa Bogusława Dobek-Ostrowska zróżnicowanie systemów medialnych warunkowane jest takimi elementami jak: wielkość systemu, stopień upolitycznienia mediów, źródła finansowania, stopień publicznej regulacji i kontroli oraz związki organizacji medialnych z otoczeniem (Dobek-Ostrowska, 2007, s. 114).

W klasyfikacji Daniela D. Hallina i Paolo Manciniego, kryteriami wyodrębnienia trzech głównych modeli medialnych, czyli modelu śródziemnomorskiego (spolaryzowanego pluralizmu), północnośrodkowoeuropejskiego (demokratycznego korporacjonizmu) oraz północnoatlantyckiego (liberalnego) stały się: poziom rozwoju przemysłu prasowego, skala zależności między systemem medialnym i politycznym, czyli paralelizm polityczny, stopień profesjonalizacji zawodu dziennikarskiego oraz rola państwa w systemie medialnym. Dwa z tych kryteriów, a mianowicie poziom czytelnictwa prasy i profesjonalizacja szczególnie wyraźnie odzwierciedlają różnice w skali aktywności kobiet w mediach. Przed wszystkim klasyfikacja wskazuje na duże różnice w poziomie czytelnictwa prasy w Europie między kobietami i mężczyznami. Z danych wynika, że najwyższe wskaźniki czytelnictwa wśród kobiet występują w krajach skandynawskich (Szwecja – 88%, Norwegia – 85%, Finlandia – 84%), a najniższe w Grecji – 17% i w Portugalii – 24% (Hallin, Mancini, 2007, s. 21–67). Drugie kryterium natomiast (stopień profesjonalizacji) pokazuje z kolei skalę samodzielności zawodu dziennikarskiego i niezależności od wpływów politycznych czy ekonomicznych. To kryterium rów-

niez ujawnia różnice w wykonywaniu zawodu dziennikarskiego między osobami różnej płci. Dla wielu badaczy odmienności między kobietami i mężczyznami w sposobach przewodzenia w organizacji medialnej czy w polityce wynikają z tendencji kobiet do dzielenia się władzą i zachęcania do współpracy w podejmowaniu decyzji. Judy Rosner wysnuwa tezę o interaktywnym przywództwie kobiet (Campus, 2013, s. 15–16). Kobiety przewodzą w inny sposób niż mężczyźni, w tym znaczeniu, że aktywnie pracują, by stworzyć pozytywne interakcje z podwładnymi, co więcej, zachęcają do aktywności, podziału ról, informowania, podnosząc tym samym samoocенę współpracowników i wpływając na zwiększenie satysfakcji z podjętych działań.

O ile można wyraźnie wyłonić modele mediów zachodnioeuropejskich i północnoamerykańskich, znacznie więcej trudności sprawia stworzenie jednolitej i spójnej klasyfikacji systemów medialnych funkcjonujących współcześnie w Środkowej i Wschodniej Europie. Wynika to z faktu, że kraje tej części Europy po transformacji ustrojowej przyjmowały zgodne z własnymi tradycjami instytucjonalnymi i prawnymi, ale często bardzo zróżnicowane sposoby regulacji funkcjonowania mediów. Po pierwsze, w omawianych państwach nastąpiło uwolnienie środków masowego przekazu spod kontroli władzy państwowej i poprzez demonopolizację doszło do utworzenia sektorów: publicznego i komercyjnego mediów. Po drugie, systemy mediów podlegają dość silnej ingerencji politycznej ujawniającej się szczególnie wyraźnie w sposobach obsadzania najważniejszych stanowisk w radiofonii i telewizji oraz w radach do spraw regulacji mediów. Po trzecie, obecność nadawców prywatnych i publicznych (a czasami też społecznych) powoduje rywalizację na gruncie zdobywania dochodów. Współcześnie układy mediów w Europie Środkowowschodniej charakteryzują się szczególnymi właściwościami. Obok modelu służby publicznej charakterystycznego dla rozwiązań w krajach Europy Środkowej i byłych republik bałtyckich ZSRR funkcjonują też modele: klientelistyczny w Europie Południowej z komercyjną i na ogół populistyczną telewizją oraz elitarną prasą drukowaną oraz wschodnioeuropejski model wstrząsowy (Rosja, Ukraina, Białoruś, Turcja), gdzie w ramach formalnej demokracji państwo sprawuje silną kontrolę nad mediami i ogranicza swobodę wypowiedzi. Należy również odnotować, że w dobie procesów globalizacji, koncentracji, komercjalizacji i konwergencji mediów, systemy medialne pomimo wcześniejszych różnic wzajemnie się upodabniają. Transformacji uległy również wzorce komunikowania politycznego, zwiększając skalę partycypacji kobiet w przestrzeni publicznej.

Obecność kobiet w przestrzeni publicznej można postrzegać w wielu wymiarach. Pojęcie to obejmuje przede wszystkim szeroko rozumianą aktywność kobiet w systemach komunikacji politycznej i medialnej. Kobiety uczestnicząc w procesach komunikacji, w tym również komunikacji politycznej, obejmujących transmisję informacji między różnymi podmiotami polityki (organami władzy, mediami i społeczeństwem) występują zarówno w charakterze autorek przekazów, jak i ich adresatek. Media odzwierciedlając, lecz również tworząc wzorce zachowań w istotny sposób kształtują scenę publiczną. Poniżej zaprezentowane zostaną wybrane przykłady aktywności kobiet w systemach medialnych w zawodzie dziennikarskim w Europie, a w szczególności skala obecności kobiet w redakcjach medialnych i możliwość podejmowania kluczowych decyzji w mediach w kontekście polityki równości płci.

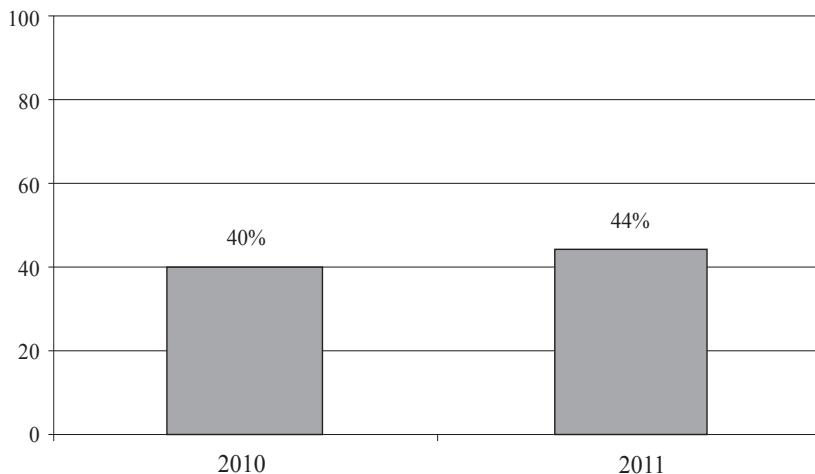
Choć wzrasta systematycznie liczba kobiet zatrudnionych w dziennikarskich profesjach, nadal kultura organizacji pracy w redakcji medialnej pozostaje męska. Nierówności pomiędzy płciami w zawodzie dziennikarskim widać szczególnie w zakresie niskiego zaangażowania kobiet w procesach podejmowania decyzji redakcyjnych, zwłaszcza na wyższych szczeblach w strukturze redakcji. Utrzymujące się dysproporcje dotyczą również zjawiska „szklanego sufitu”, czyli niewidzialnych barier w awansie zawodowym oraz różnic w wynagrodzeniach między kobietami a mężczyznami. Czwarta Światowa Konferencja Kobiet w Pekinie w 1995 roku, w trakcie której przyjęto „Pekińską Platformę Działania”, relacje między kobietami i mężczyznami w mediach określiła jako ten obszar, w którym uzyska się równość, jako jedno z zasadniczych praw systemu wspólnotowego. Otwarty dostęp kobiet do mediów odgrywa kluczową rolę w promowaniu zaangażowania i aktywności kobiet w sferze publicznej. Pierwsze, jeszcze nie zawsze kompleksowe badania z lat 70. i 80. ubiegłego wieku, dotyczące zatrudnienia kobiet w mediach i kolejne już bardziej pogłębione analizy z połowy lat 90. wykazywały postęp na rzecz awansu kobiet. Z badań przeprowadzonych w 1995 roku wynikało, że przykładowo w krajach takich jak: Litwa czy Estonia, kobiety stanowiły połowę pracowników mediów. W państwach zachodnioeuropejskich i skandynawskich tworzyły średnio około 40% osób zatrudnionych w sektorze radiofonii i telewizji. Jednakże na kluczowych stanowiskach w mediach takich jak producent wykonawczy (decydujący o zawartości przekazów) obecność kobiet wahała się od 4% w Niemczech do 33% w Bułgarii. Jedynie w Estonii (48%) i Rumunii (40%) wskaźniki zatrudnienia na omawianych stanowiskach ujawniały przewagę kobiet (Review,

2013, s. 15–16). Powyższe dane pokazują, że kobiety, pod koniec XX wieku zbliżały się do parytetu w większości zawodowych ról w dziennikarstwie w Środkowo-Wschodniej Europie i w Skandynawii. W Bułgarii, Rumunii czy Szwecji kobiety wykazywały nawet w dziennikarskiej profesji przewagę, zajmując częściej niż mężczyźni wysokie stanowiska w mediach.

Warto w tym miejscu wspomnieć o inicjatywie, jaką było powołanie, w celu wsparcia i promocji równości kobiet i mężczyzn oraz walki z dyskryminacją ze względu na płeć i włączaniem problematyki płci do głównego nurtu polityki unijnej i polityk krajowych, niezależnego organu Unii Europejskiej Europejskiego Instytutu ds. Równości Kobiet i Mężczyzn (EIGE). Instytut z siedzibą w Brukseli, którą następnie przeniesiono do Wilna, powołany został 20 grudnia 2006 roku rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej nr 1922/2006 (Dz. U. UE 403/9 z 30 grudnia 2006 r.). Choć Instytut miał rozpocząć działalność w 2007 roku, ostatecznie dopiero w maju 2010 roku ukonstytuował się jego zarząd składający się z 18 przedstawicieli krajów członkowskich UE i jednego reprezentanta Komisji Europejskiej. Instytutem zarządza dyrektor we współpracy z zarządem. Oprócz zarządu w strukturze EIGE znajduje się również forum ekspertów z państw członkowskich specjalizujących się w problematyce równości płci, które stanowi mechanizm wymiany informacji. W wymienionym rozporządzeniu wśród głównych celów działalności Instytutu wskazuje się: gromadzenie, analizowanie i rozpowszechnianie informacji dotyczących równości płci, ustalanie metod opracowywania zebranych informacji, określanie kryteriów ocen realizacji polityki równościowej, prowadzenie badań w zakresie równości płci, organizowanie sieci współpracy organów i instytucji zajmujących się omawianą problematyką, inicjowanie spotkań ekspertów w celu wymiany informacji, organizację seminariów i konferencji oraz realizację kampanii społecznych podnoszących świadomość obywateli na temat polityki równości płci oraz popularyzację osiągnięć EIGE. Od 2010 roku EIGE opublikował kilka raportów dotyczących głównych obszarów Pekijskiej Platformy Działania na rzecz równości, rozwoju i pokoju, w ramach których powinna być realizowana polityka równości płci. Jedno z kluczowych sprawozdań dotyczy pozycji kobiet w mediach. Zawiera ono dane na temat udziału kobiet i mężczyzn w podejmowaniu decyzji w organizacjach medialnych i zawiera ogólnounijne wskaźniki pozwalające śledzić stan realizacji „Pekijskiej Platformy Działania” w obszarze mediów.

Jak wskazuje się w raporcie Europejskiego Instytutu do Spraw Równości Kobiet i Mężczyzn z 2013 roku trendy w polityce zatrudnienia kobiet w mediach z perspektywy ponad dwudziestu lat od konferencji w Pekinie niewiele się zmieniły, a skala aktywności kobiet w mediach rośnie (Review, 2013, s. 28–36). Ilustruje to wykres poniżej.

Wykres 1. Procent kobiet zatrudnionych przy tworzeniu i rozpowszechnianiu przekazów w UE w latach 2010 i 2011

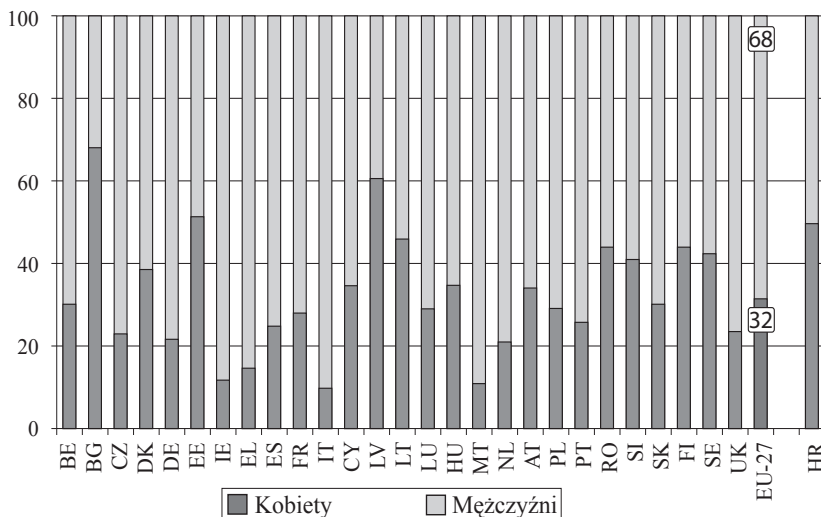

Źródło: Eurostat, LFS (lfsa_egan22d), w: *Review of the implementation of the Beijing Platform for Action in the EU Member States: Women and the Media – Advancing gender equality in decision making in media organization. Report European Institute for Gender Equality, Luxembourg 2013, s. 16.*

W raporcie, który zawiera dane pochodzące z 96 redakcji z 27 krajów Unii Europejskiej i Chorwacji przed akcesją, zwraca się też uwagę na przewagę kobiet nad mężczyznami, jako absolwentek studiów dziennikarskich w UE. Stanowią one ponad dwie trzecie absolwentów uczelni kształcących dziennikarzy. Jednak mimo tych pozytywnych wskaźników redakcje medialne są wciąż zdominowane przez mężczyzn, a zjawisko braku pełnej reprezentacji kobiet jest faktem. W wymienionym raporcie postuluje się monitorowanie postępu w polityce równościowej pod względem trzech zasadniczych kryteriów. Pierwsze z nich dotyczy zwiększenia skali partycypacji i dostępu kobiet w podejmowaniu decyzji, zarówno w sferze tworzenia przekazów,

jak i w obszarze techniki. Drugie kryterium, ujawnia reprezentację kobiet w zarządach i radach do spraw mediów. Ostatni ze wskaźników określa stopień promocji działań redakcji na rzecz promocji równości płci. W świetle omawianego badania EIGE udział kobiet i mężczyzn na wszystkich szczeblach podejmowania decyzji w organizacjach medialnych w UE nie jest zrównoważony i wykazuje przewagę mężczyzn (68% dla mężczyzn, 32% dla kobiet). Przy czym w Polsce wartości te oscylowały w granicach 29% dla kobiet (Review, 2013, s. 28–36). Ilustruje to poniższy wykres.

Wykres 2. Udział kobiet i mężczyzn w procesach podejmowania decyzji na wszystkich szczeblach redakcji medialnych w 27 krajach UE i w Chorwacji w 2012 roku

Źródło: *Review of the implementation of the Beijing Platform for Action in the EU Member States: Women and the Media – Advancing gender equality in decision making in media organisation. Report European Institute for Gender Equality, Luxembourg 2013, s. 31.*

Różnice w poziomach zatrudnienia kobiet w europejskich redakcjach widać też – co dalej ujawnia omawiany raport – pod względem sektorów nadawców. W mediach publicznych w UE kobiety zajmują jedynie 35% (w Polsce 34%) stanowisk decyzyjnych, a wśród nadawców prywatnych 29% (w Polsce 25%), przy czym te najwyższe stanowiska

prezesek spółek w mediach publicznych w UE sprawuje 22% kobiet, a w przypadku redakcji prywatnych 12%. Nierówny podział stanowisk między kobietami i mężczyznami widać również w członkostwie w 44 radach regulacyjnych do spraw mediów w Europie, w których kobiety stanowią tylko 31%. Raport pokazuje w szerszej perspektywie realizację polityki równości płci w europejskich redakcjach medialnych i skalę aktywności przeciwdziałających stereotypom w mediach. W sprawozdaniu podkreślono znaczenie wewnętrznych strategii organizacji medialnych na rzecz równości płci takich jak: promowania równości płci, polityki różnorodności i kodeksów etycznych. W konkluzji raportu znalazł się postulat zwiększenia liczby kobiet w organach decyzyjnych w mediach (Europejski Instytut ds. Równości Kobiet i Mężczyzn – w skrócie, 2015, s. 5).

Ostatnie badania Europejskiego Instytutu do Spraw Równości Kobiet i Mężczyzn z 2015 r. (Gender Statistic, 2015), wskazują na cztery zasadnicze wskaźniki monitorowania równego decydowania w mediach. Pierwszy dotyczy obecności kobiet jako szefowych rad regulacyjnych do spraw mediów. Drugi, ujawnia obecność kobiet jako członków rad do spraw mediów. Wskaźnik trzeci ukazuje udział kobiet jako przewodniczących i prezesek spółek mediów publicznych, wreszcie czwarte kryterium określa obecność kobiet w zarządach ogólnonarodowych mediów publicznych w sektorze radiofonii i telewizji oraz agencjach informacyjnych. Analizie poddano wszystkie kraje członkowskie UE oraz kraje kandydujące. W zakresie pierwszego kryterium dane wskazują na zdecydowaną przewagę mężczyzn. W analizowanych krajach 26 mężczyzn stoi na czele rad do spraw mediów i zaledwie dziewięć kobiet. Wyjątek stanowią Chorwacja, Grecja i Węgry, Holandia, Rumunia, Finlandia i Wielka Brytania – w tych krajach przewodniczą kobiety. Pod względem drugiego kryterium przewagę mają również mężczyźni stanowiący 67% członków rad regulacyjnych. Najwięcej kobiet zasiada w chorwackich i bułgarskich radach. Odnotować należy jednak całkowity ich brak w radach: włoskiej oraz słoweńskiej. Jeśli chodzi o obecność kobiet jako prezesek i przewodniczących publicznych spółek medialnych jest ich zaledwie dziewięć na trzydziestu dziewięciu mężczyzn. Polska nie ma w obrębie tego kryterium reprezentacji wśród kobiet, w przeciwieństwie do Wielkiej Brytanii czy Irlandii, gdzie wyłącznie panie zarządzają sektorem publicznych mediów. Również ostatni wskaźnik, jakim jest członkostwo w organach decyzyjnych mediów, ukazuje dominację mężczyzn – 69% w UE. Polska nie zbliża się na-

wet do średniej europejskiej, ponieważ kobiety stanowią zaledwie 14% członków zarządów (Gender Statistic 2015).

Uwagi końcowe

Systemy medialne w Europie są zdominowane przez mężczyzn i chociaż kobiety stanowią prawie połowę personelu organizacji medialnych i ponad połowę osób z wyższym wykształceniem w mediach, udział kobiet w podejmowaniu decyzji na najwyższych szczeblach redakcji jest niewielki. Choć systematycznie zwiększa się skala partycypacji publicznej i politycznej kobiet w Europie, wciąż jeszcze w sektorze mediów występuje zjawisko „szklanego sufitu”, niedostatecznej reprezentacji i zróżnicowania wynagrodzeń ze względu na płeć. Równość kobiet i mężczyzn jest jedną z podstawowych zasad i musi być zapewniona we wszystkich dziedzinach, w tym również w obszarze mediów. Zwiększenie aktywności publicznej kobiet, a zwłaszcza medialnej, eliminowanie stereotypów, tworzenie właściwych wzorców awansu zawodowego w mediach to integralna część polityki równości płci w Europie.

Bibliografia

- Campus D. (2013), *Women Political Leaders and the Media*, Basingstoke.
- Dobek-Ostrowska B. (2007), *Komunikowanie polityczne i publiczne*, Warszawa.
- Golka M. (1992), *Kultura jako system*, Poznań.
- Europejski Instytut ds. Równości Kobiet i Mężczyzn – w skrócie* (2015), eige.europa.eu/gender-statistic/dgs/browse/wmidm/wmidm_media.
- Hallin D., Mancini P. (2007), *Systemy medialne. Trzy modele mediów i polityki w ujęciu porównawczym*, Kraków.
- Review of the implementation of the Beijing Platform for Action in the EU Members States: Women and the Media – Advancing gender equality in decision making in media organization. Report European Institute for Gender Equality* (2013), Luxembourg.
- Rittel S. (1989), *Zjawisko polityczne w ujęciu systemowym*, „Nauki Ekonomiczne”, Zeszyt Naukowy, nr 3, Kraków.
- Rozporządzenie (WE) nr 1922/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 grudnia 2006 r. *ustanawiające Europejski Instytut ds. Równości Kobiet i Mężczyzn*, Dz. U. UE z dn. 30 grudnia 2006 r., L403/9.

**Forms of women's participation in the media systems and in journalism
– a European dimension****Summary**

Women's participation in public space, both political and media space, can take different forms. Regardless of whether women are active in the area of politics or the media, their activities express their struggle for equal rights and recognition. The paper discusses selected aspects of women's participation in European media systems. The objective of the paper is to stress the disproportionate potential of professional promotion of women in media organizations and persistent gender-related stereotypes. Basic notions are defined in the paper, differences in the degree of women's activity in European media systems are presented and the main indicators of women's activity in the media are discussed with reference to the reports by the European Institute for Gender Equality. The conclusions stress the need to create the correct models of professional promotion in the media as an integral part of the gender equality policy in Europe.

Key words: political system, women's participation, gender equality policy